

BOŞ ZAMAN ENGELLERİ ÖLÇEĞİ: KISA FORMUNUN YAPI GEÇERLİĞİNİN TEST EDİLMESİ

Bülent GÜRBÜZ¹ ID Erman ÖNCÜ² ID Esra EMİR³ ID

ÖZET

Bu çalışmanın amacı bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılımını sınırlayan ya da engelleyen faktörlerin değerlendirilmesi için geliştirilen ölçeğin (kısa form) psikometrik özelliklerini incelemektir. Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ) ilk olarak Alexandris ve Carrol (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türk kültürüne adaptasyonu Karaküçük ve Gürbüz (2006) tarafından yapılmıştır. BZEÖ'nin Türkçe formu 6 faktör ve 27 maddeden oluşmaktadır. Çalışmaya Türkiye'nin farklı üniversitelerinden 294 kadın ve 256 erkek toplam 550 öğrenci katılmıştır. Ölçeğin Türkçe kısa formunun yapı geçerliğini test etmek amacıyla Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonuçları, ölçeğin kısa formunun (BZEÖ-KF) 6 faktörlü ve 18 maddeden oluştuğunu ve sınanan modelin oldukça uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin 18 maddelik yapısı için madde faktör yük değerleri 0,49 ile 0,89 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları $\alpha = 0,65$ (zaman) ile $\alpha = 0,86$ (bilgi eksikliği) arasında değişmekte olup elde edilen değerler kabul edilebilir düzeydedir. Sonuç olarak, BZEÖ-KF bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılımını engelleyen faktörlerin belirlemede kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, engeller, ölçek geliştirme

LEISURE CONSTRAINTS QUESTIONNAIRE: TESTING THE CONSTRUCT VALIDITY OF SHORT FORM

ABSTRACT

The current study was conducted to examine the psychometric properties of an instrument (short form) developed to assess limiting or constraining factors to participate in leisure. The Leisure Constraints Questionnaire (LCQ) was firstly developed by Alexandris and Carroll (1997) and adapted to Turkish culture by Karaküçük and Gürbüz (2006). The long form of T-LCQ consisted of 6 factors and totally 27 items. A total of 550 participants including 294 female and 256 male university students from different universities in Turkey participated in the study. Confirmatory Factor Analysis was performed to test the construct validity of short form of the scale. DFA results illustrated significant goodness of fit statistics for the short form of LCQ-SF which consisted of 6 factors and 18 items. Factor loadings of the 18 items ranged from 0.49 to 0.89. The internal consistency of the factors was acceptable and ranged from $\alpha = 0.65$ (time) to $\alpha = 0.86$ (lack of knowledge). It can be concluded that the LCQ-SF is a reliable and valid instrument to assess the constraining factors for Turkish individuals' participating in leisure.

Keywords: Leisure, constraints, scale development

¹ Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gölbaşı/Ankara.

² Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Akçaabat/Trabzon.

³ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Atakum/Samsun. Yazışmadan Sorumlu Yazar: emiresraa@gmail.com

GİRİŞ

Maslow tarafından geliştirilen kişisel gereksinimler kuramına göre insan ihtiyaçları fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik, ait olma-sevgi, saygınlık ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı gibi 5 ana kategoriye ayrılmaktadır. Kişisel gereksinimler kuramına göre insanın, fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyacı gibi yaşamsal ihtiyaçları dışında başkaları ile ilişki kurma, kabul edilme, aidiyet, kişisel tatmin, potansiyelinin ortaya çıkarılması gibi ait olma ve kendini gerçekleştirme ile ilgili temel ihtiyaçlarının da olduğu görülmektedir [1,2]. Serbest zaman engelleri yaklaşımı da ihtiyaçlar hiyerarşisinden yola çıkarak insanın ait olma, sevgi ve kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçlarının doyurulmasına katkı sağlaması için bir aktiviteye katılım arzusu veya ihtiyacı olduğunu varsaymaktadır [2-4]. Bu varsayımla birlikte serbest zaman engelleri yaklaşımı bireyin aktiviteye katılma/katılmama davranışının altında yatan faktörlere odaklanmaktadır.

Bireyin serbest zaman faaliyetlerine katılmasını önleyen, tekrar sayısını azaltan, katılım arzusunu kıran, aktivite hizmetlerinin avantajını ortadan kaldıran faktörler [5] olarak tanımlanan serbest zaman engelleri 1980'lerden itibaren serbest zaman literatüründe önemli bir yere sahip olmaya başlamıştır [6,7]. Serbest zaman literatürüne "engeller" olarak giren bu faktörler aslında serbest zaman aktivitelerine katılımı durdurmamakta, aktiviteye katılımı "kısıtlayıcı" faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Serbest zaman engelleri kavramının ortaya çıkışından itibaren yapılan çalışmalar incelendiğinde, ilk dönem çalışmalarının yoğunlukla teori ve model geliştirme çalışmaları olduğu görülmektedir [8,9]. Geliştirildiğinden bu yana en dikkat çekici ve araştırmacılar [10,11] tarafından en sık kullanılan model Hiyerarşik Serbest Zaman Engelleri modelidir. Bu modele göre; bireylerin serbest zaman aktivitelerine katılımlarının önünde engel oluşturabilecek faktörler hiyerarşik bir sıraya konularak 3 ana başlıkta toplanmıştır. Bunlar; bireysel engeller, bireylerarası engeller, yapısal engeller'dir [8].

Hiyerarşik serbest zaman engelleri modelinin kullanıldığı araştırmalar incelendiğinde Walker ve ark, (2007) farklı iki kültürü karşılaştırarak yaptıkları çalışmalarında serbest zaman engellerinin kültürden etkilendiğini ve bireylerarası engellerin en önemli engel olduğunu ortaya koymuşlardır [12]. Kim & Trail (2010) ise kişisel ve yapısal engellerin aktiviteye katılımda engel teşkil ettiğini öne sürmüşlerdir [13]. Benzer şekilde Gürbüz & Henderson (2014) tarafından yapılan araştırmada bireyler daha çok bireysel ve yapısal engellere sahip

olduklarını belirtmişlerdir [14]. Yabancı literatürde serbest zaman engellerini farklı örneklem gruplarında ortaya koyan pek çok araştırmanın olduğu görölmektedir [15,16]. Türk kültüründe yapılan araştırmalar incelendiğinde ise Emir ve ark, (2015) yaptığı araştırmada bireylerin fiziksel aktiviteye katılımda en fazla engel olarak belirttikleri faktörler yapısal faktörlerdir, diğer yandan bireylerin aktiviteye katılımı arttıkça algıladıkları engellerin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır [17]. Bulut ve Koçak (2016) kadın üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarında sırasıyla yapısal ve bireysel engellerin ön planda olduğunu belirtmişlerdir [18]. Lakot Atasoy ve ark. (2015) Beden Eğitimi Öğretmen adayları üzerinde yaptıkları araştırmalarında aktiviteye katılımın önündeki en yüksek engelin yapısal faktörler olduğu görülürken en düşük engelin ise bireysel faktörler olduğu görölmektedir [19]. Literatür incelendiğinde farklı yaş gruplarında, kültürlerde ve sosyo ekonomik seviyedeki bireylerin serbest zaman aktivitelerine engel oluşturan faktörlerin araştırıldığı görölmektedir [21,22]. Yapılan bu araştırmalar daha çok Amerika, İngiltere, Kanada gibi ölkelerde yoğunlaşmakta, ölkemizde ise serbest zaman engelleri araştırmalarının çok daha yeni olduğu bilinmektedir. Türkiye’de bu yönde yapılan çalışmaların yeni olmasının sebebinin, serbest zaman engellerine yönelik ölçek geliştirme çalışmalarının sınırlı sayıda olmasına bağlı olduğu düşünölmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın amacı, Alexandris ve Carrol (1997) tarafından geliştirilen “Boş Zaman Engelleri Ölçeği”nin Türk kültürü için geçerlik güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır [20].

Hiyerarşik Serbest Zaman Engelleri Modeli

Hiyerarşik serbest zaman engelleri modeli ilk olarak Crawford ve Godbey (1987) tarafından ortaya atılmıştır [8]. Orijinal ilk versiyonunda serbest zaman engelleri modeli, serbest zaman aktivitelerine katılımı engelleyen ve katılıma motive eden faktörleri modern bir bakış açısıyla analiz etmek, aktivite tercihleri ve aktiviteye katılım arasındaki ilişkinin tanımlanması ve açıklanması üzerine yoğunlaşmaktadır. Ardından aynı araştırmacılar tarafından 1993 yılında genişletilerek serbest zaman davranışının incelenmesine yardımcı olan önemli bir araç haline gelmiştir. Bu modele göre aktiviteye katılıma engel oluşturan bireysel engeller, bireylerarası engeller ve yapısal engeller olmak üzere 3 temel faktör bulunmaktadır. Bu faktörler birbirini takip eden hiyerarşik bir yapı içerisinde dizilmişlerdir ve bu dizilim önem sırasına göre yakın olandan uzak olana doğru sıralanmaktadır. Ayrıca bu

dizilim bir sosyal imtiyazlar hiyerarşisine (gelir, eğitim, cinsiyet, ırk vb.) de işaret etmektedir [23].

Bireysel engeller, insan ihtiyaçları, geçmiş deneyimler, tutum ve inançlar gibi kişisel faktörlerin etkisiyle aktiviteye katılım tercihinin belirlemektedir. Bireylerarası engeller, aile, arkadaş ve sosyal çevre gibi faktörlerin etkisiyle aktiviteye katılımı kısıtlamaktadır. Yapısal engeller ise para, tesis, sosyo-ekonomik seviye, etnik yapı, cinsiyet gibi faktörlerin etkisiyle bireylerin aktiviteye katılımının önünde engel oluşturmaktadır [8]. Bu üç tip engel genellikle birbirinden ayrı tutulamaz, bir engelin varlığı diğer engelin de oluşmasını etkilemektedir [24,25]. Örneğin bireysel engellerin varlığı, bireyin kendini algılayışı ve sosyal çevresiyle etkileşimini de belirleyerek bireylerarası engellerin oluşmasına yol açabilir [26]. Ayrıca bazı araştırma sonuçlarına göre bu engellerin yoğunluğu yaşa bağlı olarak değişmekte ve yaş arttıkça bu faktörler daha çok engel olarak algılanmaktadır [27]. Serbest zaman engellerine yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde cinsiyet, yaş, sosyo ekonomik çevre gibi demografik farklılıkların aktiviteye katılım engellerinde etkili olduğu görülürken, serbest zaman kavramına yüklenen anlam ve farkındalık seviyelerinin de engeller üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir [28-32].

MATERYAL ve METOT

Bu çalışmada, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan [33]; geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ya da olayla ilgili görüşlerinin, tutumlarının alındığı ve betimlenmeye çalışıldığı tarama yöntemi kullanılmıştır [27]. Bu yöntem içerisinde sıklıkla yararlanılan veri toplama tekniği olarak da anket tekniği kullanılmıştır [34,35].

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, farklı üniversitelerde öğrenim gören 294'ü kadın ve 256'sı erkek 550 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaşları, 18 ile 35 arasında değişmekte olup yaş ortalamaları $21,49 \pm 2,48$ 'dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Alexandris ve Carroll (1997) [20] tarafından geliştirilen, Karaküçük ve Gürbüz (2006) [36] tarafından Türkçeye uyarlanan "Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ)" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Orijinal ölçek, 29 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; (a) Birey Psikolojisi, (b) Bilgi Eksikliği, (c) Tesisler/Hizmet, (d)

Ulaşılabilirlik/Parasal, (e) Arkadaş Eksikliği, (f) Zaman ve (g) İlgi Eksikliği biçimindedir. Ölçeğin Türkçe formu ise 27 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; (a) Birey Psikolojisi (4 madde), (b) Sosyal Ortam ve Bilgi Eksikliği (5 madde), (c) Tesis/Hizmet ve Ulaşım (8 madde), (d) Arkadaş Eksikliği (3 madde), (e) Zaman (4 madde) ve (f) İlgi Eksikliği (3 madde) biçimindedir. Ölçek maddeleri (1) “Kesinlikle Önemsiz” ve (4) “Kesinlikle Önemli” biçiminde sıralanmakta ve puanlanmaktadır. Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlık katsayısı ölçeğin tümü için 0,87 [20], Türkçe formunda ise 0,84 [36] olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler, SPSS 20.0 ve AMOS 18. istatistik paket programları kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğu, KMO Örneklem Uyum Ölçüsü ve Barlett Küresellik Testi, ölçeğin faktör yapısı ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. DFA’da; Ki-Kare/Serbestlik Derecesi (χ^2/sd), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA), Artık Ortalamaların Karekökü (RMR), Standardize Edilmiş Artık Ortalamaların Karekökü (SRMR), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), İyilik Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI) ve Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI) χ^2/sd oranının 3’ten küçük olması mükemmel uyum olarak kabul edilirken [37]; RMSEA, RMR ve SRMR değerlerinin de 0,05’den küçük olması mükemmel uyum olarak değerlendirilmektedir [38-40]. CFI, GFI, AGFI ve NFI uyum değerlerinin 0,90’dan büyük olması iyi uyum ve 0,95’den büyük olması ise mükemmel uyumu göstermektedir [39]. Ölçeğin geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla Pearson Korelasyon Analizi ile faktörler arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Korelasyon katsayılarının 0,70 ve 1,00 arasında değerler alması, faktörler arasında yüksek bir ilişkinin olduğunu göstermektedir [41]. Bu bağlamda, korelasyon katsayılarının 0,30 ile 0,70 arasında değerler alması orta düzey ilişkiyi, 0,00 ile 0,30 arasında değerler alması ise düşük ilişkiye işaret etmektedir. Kurulan modelde yer alan alt boyutların güvenilirliğini incelemek için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlık katsayısının 0,70’e eşit veya 0,70’den büyük olması veya olması, genel anlamda ölçeğin güvenilirliği için yeterli kabul edilmektedir [42]. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre ölçek alt faktörlerinden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesinde parametrik testlerden bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Çarpıklık ve Basıklık (verilerin normal dağılım durumu) değerleri ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir [41].

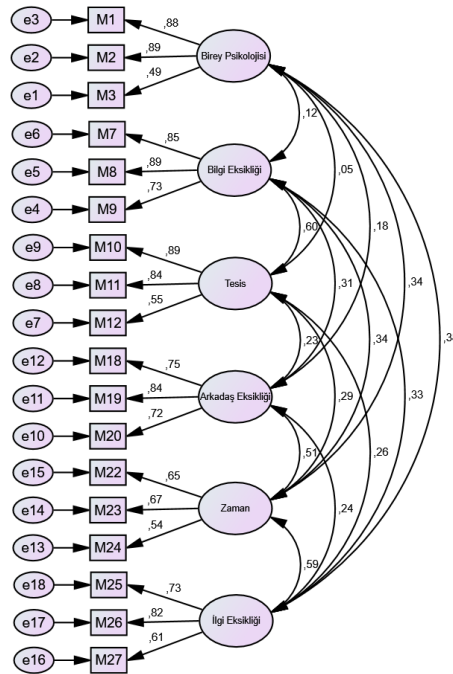
BULGULAR

Çalışma kapsamına alınan örneklemden elde edilen verilerin faktör analizi için uygunluğunu belirlemek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Model	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	RMR	SRMR	CFI	GFI	AGFI	NFI
27	1587,74	309	5,14	0,09	0,09	0,10	0,78	0,80	0,76	0,74
18	397,77	120	3,32	0,07	0,05	0,06	0,93	0,93	0,89	0,91

Yapılan analiz sonuçlarına göre KMO Örneklem Uyum Ölçüsü 0,83; Barlett Küresellik Testi sonucu da anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=6073,83$, $sd=351$, $p=0,000$). 27 madde ve 6 faktörden oluşan ölçeğin faktör yapısına kanıt sağlamak amacıyla yapılan DFA sonucunda elde edilen düşük uyum indeksleri, 27 maddelik modelin faktör yapısının doğrulanmadığını göstermektedir. Düşük faktör yük değerine ve yüksek hata varyansına sahip maddeler (madde 4, 5, 6, 13, 14, 15, 16, 17, 21) ölçekten çıkarılıp analiz tekrarlandığında uyum indekslerinde iyileşmeler olduğu gözlenmiştir.

Şekil 1. Boş Zaman Engelleri Ölçeği-Kısa Formu Faktör Yapısı

Şekil 1’de görüldüğü gibi ölçek faktör yükleri, Birey Psikolojisi alt boyutu için 0,49-0,89, Bilgi Eksikliği alt boyutu için 0,73-0,89, Tesis alt boyutu için 0,55-0,89, Arkadaş Eksikliği alt boyutu için 0,72-0,84, Zaman alt boyutu için 0,54-0,67 ve İlgi Eksikliği alt boyutu için 0,61-0,82 arasında değişmektedir.

Tablo 2. Korelasyon Analizi Sonuçları

	Birey Psikolojisi	Bilgi Eksikliği	Tesis	Arkadaş Eksikliği	Zaman	İlgi Eksikliği
Faktör-1	1					
Faktör-2	0,20*	1				
Faktör-3	0,12*	0,53*	1			
Faktör-4	0,17*	0,27*	0,21*	1		
Faktör-5	0,31*	0,27*	0,24*	0,40*	1	
Faktör-6	0,37*	0,28*	0,18*	0,22*	0,42*	1

* $p < 0,01$

Ölçek alt boyutlarından elde edilen puanlar arasındaki korelasyonlar 0,12 ile 0,53 arasında değişmektedir ve bu korelasyon katsayıları 0,01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 3. Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktör	Madde Numaraları	Cronbach Alpha
Birey Psikolojisi	1-2-3	0,77
Bilgi Eksikliği	7-8-9	0,86
Tesis	10-11-12	0,80
Arkadaş Eksikliği	18-19-20	0,81
Zaman	22-23-24	0,65
İlgi Eksikliği	25-26-27	0,76

Ölçek alt boyutları için Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları 0,65 ile 0,86 arasında değişmektedir (Tablo 3).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ölçeğin faktör yapısına kanıt sağlamak amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, açıklayıcı faktör analizi sonucu elde edilen 27 madde ve 6 faktörlü yapının doğrulanmadığını, 18 madde ve 6 faktörlü yapının ise doğrulandığını göstermektedir. χ^2/sd oranının 3’ün altında ve 3’e eşit olması model ile veriler arasında mükemmel düzeyde bir

uyum olduğunu [43,44] göstermekle birlikte RMSEA'nın 0,07'ye eşit ve küçük olması iyi uyum [45], RMR'nin 0,05'e eşit ve küçük olması mükemmel uyum [38], SRMR'nin 0,08'e eşit ve küçük olması iyi uyum [38], CFI'nin 0,90'a eşit ve büyük olması iyi uyum [39], GFI'nin 0,90'a eşit ve büyük olması iyi uyum [46]. AGFI'nin 0,90'a eşit ve büyük olması iyi uyum [47], NFI'nin da 0,90 ve üzerinde olması iyi uyuma işaret etmektedir [39].

Ölçeğin güvenilirlik seviyesini belirlemek amacıyla yapılan analizler, ölçeğin yüksek güvenilirlik seviyesine sahip bir ölçek olduğunu göstermektedir. Büyüköztürk (2008) [41], Cronbach Alpha katsayısının 0,70 ve daha yüksek olmasının test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli olacağını belirtmektedir. Alexandris ve Carroll (1997) [20] tarafından yapılan ölçek geliştirme çalışmasında elde edilen güvenilirlik katsayıları alt faktörler için 0,64 (Zaman) ile 0,85 (Arkadaş Eksikliği) arasında değişmekte olup Karaküçük ve Gürbüz (2006) [36] tarafından yapılan Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışmasında elde edilen güvenilirlik katsayıları da alt faktörler için 0,67 (Zaman) ile 0,82 (Bilgi Eksikliği) arasında değişmektedir. Elde edilen güvenilirlik katsayısı değerleri, diğer çalışmalarda elde edilen değerlerle paralellik göstermektedir.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular, 18 madde ve 6 faktörden oluşan Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18'in, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ve üniversite öğrencileri üzerinde kullanılabileceğini göstermektedir. Diğer taraftan örneklemin sadece üniversite öğrencilerinden oluşması, araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Boş Zaman Engelleri Ölçeği'nin 6 alt boyutuyla birlikte Türk kültürü için geçerli ve güvenilirliğinin kabul edilmesi için farklı katılımcı grupları ile yapılacak başka çalışmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Mcleod S. Maslow's hierarchy of needs. Simply psychology, 2007; 1: 1-8.
2. Güngörmüş HA, Yenel F, Gürbüz B. Examination of recreational motives of individuals: Demographic differences, International Journal of Human Sciences, 2014; 11 (1): 373-386.
3. Jackson EL. In the eye of the beholder: A Comment on Samdahl & Jekubovich, "a critique of leisure constraints: comparative analyses and understandings", Journal of Leisure Research, 1997; 29 (4): 458-468.
4. Serdar E, Demirel M, Güngörmüş HA. Rekreasyonel aktivitelere katılan bireylerin serbest zaman motivasyon düzeylerinin incelenmesi, II. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, Manisa/Türkiye, 21-24 Mart 2019.

5. Jackson EL, Henderson KA. Gender-based analysis of leisure constraints, *Leisure sciences*, 1995; 17 (1): 31-51.
6. Jackson EL. Activity-specific barriers to recreation participation, *Leisure Sciences*, 1983; 6 (1): 47-60.
7. Searle MS, Jackson EL. Socioeconomic variations in perceived barriers to recreation participation among would-be participants, *Leisure Sciences*, 1985; 7 (2): 227-249.
8. Crawford DW, Godbey G. Reconceptualizing barriers to family leisure, *Leisure Sciences*, 1987; 9: 119-127.
9. Jackson EL, Crawford DW, Godbey G. Negotiation of leisure constraints, *Leisure Sciences*, 1993; 15 (1): 1-11.
10. Godbey G, Crawford DW, Shen XS. Assessing hierarchical leisure constraints theory after two decades, *Journal of Leisure Research*, 2010; 42 (1): 111-134.
11. Koçak F, Gürbüz B, Doğaner S, Özbek O. Relationship among leisure facilitators, leisure constraints, and leisure involvement: Structural equation modelling study, 16th International Sports Sciences Congress, Antalya/Turkey, 31 October- 03 November 2018.
12. Walker GJ, Jackson EL, Deng J. Culture and leisure constraints: A comparison of Canadian and Mainland Chinese university students, *Journal of Leisure Research*, 2007; 39 (4): 567-590.
13. Kim YK, Trail G. Constraints and motivators: A new model to explain sport consumer behavior, *Journal of Sport Management*, 2010; 24 (2): 190-210.
14. Gürbüz B, Henderson KA. Leisure activity preferences and constraints: Perspectives from Turkey, *World Leisure Journal*, 2014; 56 (4): 300-316.
15. Alexandris K, Du J, Funk D, Theodorakis ND. Leisure constraints and the psychological continuum model: a study among recreational mountain skiers, *Leisure Studies*, 2017; 36 (5): 670-683.
16. Chick G, Hsu YC, Yeh CK, Hsieh CM. Leisure constraints, leisure satisfaction, life satisfaction, and self-rated health in six cities in Taiwan, *Leisure Sciences*, 2015; 37 (3): 232-251.
17. Emir E, Gürbüz B, Öncü E. Rekreatif egzersiz katılımını engelleyen ve güdüleyen faktörlerin algılanmasındaki farklılıklar, 13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Konya/Türkiye, 2015.
18. Bulut M, Koçak F. Hazırlık öğrenimi gören kadın üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılmalarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi, *Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2016; 7 (2): 61-71.
19. Lakot Atasoy K, Öncü E, Küçük Kılıç S. Beden eğitimi öğretmen adaylarının serbest zaman algısı ve engelleri, 3. Rekreatif Araştırmaları Kongresi, Eskişehir/Türkiye, 2015.
20. Alexandris K, Carroll B. Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: Results from a study in Greece, *Leisure Studies*, 1997; 16 (2): 107-125.
21. Dong E, Chick G. Leisure constraints in six Chinese cities, *Leisure Sciences*, 2012; 34 (5): 417-435.
22. Sarol H, Gürbüz B, Çimen Z, Emir E. Perceived constraints and motivation to physical activity participation 14th International Sports Sciences Congress, Antalya/Turkey, 1-4 November 2016.
23. Crawford DW, Jackson EL, Godbey G. A hierarchical model of leisure constraints, *Leisure Sciences*, 1991; 13(4): 309-320.
24. Godbey G, Crawford DW, Shen XS. Assessing hierarchical leisure constraints theory after two decades, *Journal of Leisure Research*, 2010; 42 (1): 111-134.

25. Shaw SM, Henderson KA Gender analysis and leisure constraints: An uneasy alliance, *Constraints to Leisure*, 2005: 23-34.
26. Samdahl DM, Jekubovich NJ. A critique of leisure constraints: Comparative analyses and understandings, *Journal of Leisure Research*, 1997; 29 (4): 430-452.
27. Kleiber D, McGuire FA, Aybar-Damali B, Norman W. Having more by doing less: The paradox of leisure constraints in later life, *Journal of Leisure Research*, 2008; 40 (3): 343-359.
28. Alvarado M, Murphy MM, Guell C. Barriers and facilitators to physical activity amongst overweight and obese women in an Afro-Caribbean population: A qualitative study, *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 2015; 12 (1): 97.
29. Demirel M, Harmandar D. Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2009; 6 (1): 838-846.
30. Koçak,F. Leisure constraints and facilitators: Perspectives from Turkey, *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 2017; 3 (10): 32-46.
31. Sarol H. Examination of the constraints and facilitators to physical activity participation of individuals, *Journal of Human Sciences*, 2017; 14 (4): 4354-4364.
32. Qiu Y, Lin Y, Mowen AJ. Constraints to Chinese women's leisure-time physical activity across different stages of participation *World Leisure Journal*, 2017: 1-16.
33. Karakaya İ. Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıoğen (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde* (s. 57-87). Ankara: Anı Yayıncılık; 2012.
34. Karasar N. Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2012.
35. Frankfort-Nachmias C, Nachmias D. *Research methods in the social sciences*. London, St. 1996.
36. Karaküçük S, Gürbüz B. The Reliability and validity of the Turkish version of "Leisure Constraints Questionnaire". 9th International Sport Sciences Congress, Muğla/ Turkey, 2006.
37. Kline RB. Software review: Software programs for structural equation modeling: Amos, EQS, and LISREL. *Journal of psychoeducational assessment*, 1998; 16 (4): 343-364.
38. Brown TA. *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York, NY: Guilford Publications; 2006.
39. Hu L, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives, *structural equation modeling*, 1999; 6: 1-55.
40. Jöreskog KG, Sörbom D. *Lisrel 8: Structural equation modeling with the simplis command language*, Lincolnwood, IL: Scientific Software International, 1993.
41. Büyüköztürk Ş. *Veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Pegem-AKADEMİ, 2008; 31 (37): 167-182.
42. Nunnally JC, Bernstein IH. *Psychometric theory* (3rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill; 1994.
43. Sümer N. *Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar*, Türk psikoloji yazıları, 2000; 3 (6): 49-74.
44. Büyüköztürk Ş. *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı [Data analysis handbook for social sciences]*. Ankara: Pegem Akademi; 2010.
45. Steiger JH. Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling, *Personality and Individual Differences*, 2007; 42: 893-898.

-
46. Schermelleh-Engel K, Moosbrugger H, Müller H. Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures, *Methods of Psychological Research Online*, 2003; 8 (2): 23-74.
 47. Schumacher RE, Lomax RG. *A guide to structural equations modeling*, Erlbaum, Hillsdale, NJ.[Google Scholar]; 1996.

Boş Zaman Engelleri Ölçeği

Maddeler	Kesinlikle	Önemsiz	Önemli	Kesinlikle
	Önemsiz			Önemli
1. Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi	1	2	3	4
2. Kendini yorgun hissetmek	1	2	3	4
3. Sakatlanmaktan korkmak	1	2	3	4
4. Sağlık problemleri *	1	2	3	4
5. Kendini güvende hissetmemek *	1	2	3	4
6. Sosyal ortamlardan mutlu olmamak *	1	2	3	4
7. Nerden öğreneceğini bilmemek	1	2	3	4
8. Nerede katılacağını bilmemek	1	2	3	4
9. Öğretecek kimsenin olmaması	1	2	3	4
10. Tesis donanımının yetersiz olması	1	2	3	4
11. Tesislerin yetersiz olması	1	2	3	4
12. Tesislerin kalabalık olması	1	2	3	4
13. Sunulan hizmetleri beğenmemek *	1	2	3	4
14. Eve yakın imkânların olmaması *	1	2	3	4
15. Ulaşımın zaman alması *	1	2	3	4
16. Arabamın olmaması *	1	2	3	4
17. Yeteri kadar paranın olmaması *	1	2	3	4
18. Arkadaşlarımın zamanının olmaması	1	2	3	4
19. Beraber katılacak kimsenin olmaması	1	2	3	4
20. Arkadaşlarımın bu tür etkinliklere katılmaktan hoşlanmaması	1	2	3	4
21. İş/çalışma zamanının yoğun olması *	1	2	3	4
22. Aile için zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
23. Sosyal etkinlikler için zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
24. Program zamanlarının uygun olmaması	1	2	3	4
25. Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek	1	2	3	4
26. İlgili olmamak	1	2	3	4
27. Rutin programı bozmak istememek	1	2	3	4

* Ölçekten çıkartılan madde.